

АКТИВИЗИРАНЕ НА УСЕТА ЗА МНОГОГЛАСИЕ ЧРЕЗ ХАРМОНИЧЕН И ПОЛИФОНИЧЕН ДВУГЛАС

Маргарита Й. Генчева

ACTIVATING THE SENSE OF POLYPHONY BY HARMONIC AND POLYPHONIC DIPHTHONG

Margarita Y. Gencheva

ABSTRACT: As the main musical activities, musical theory activity provides real musical environment, a manifestation of the sense of polyphony, which provides the possibility to modulate the perception of two or more simultaneously sounding voices and evaluation of expressive meaning of polyphony in music. Apart from general structural element between the voices in polyphonic and homofonniya construction there is enough conflicting relationships strongly influence the votes themselves.

KEYWORDS: musical theory, polyphonic, homofonniya.

Изследването е финансирано по проект № РД-08-83/03.02.2017 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски”.

Музикално-фразеологичното значение на определението „многогласие” най-общо се отнася до понятието „хармоничност”, което обяснява връзката му с основната формална сфера на музикалното изразяване – хармонията. Различната хармонична фактура на съвместно звучащите гласове изяснява структурните им зависимости в многогласния хомофонно-хармоничен или полифонично-хармоничен строеж. Независимо от общия структурен елемент между гласовете при полифоничния и хомофонния строеж съществуват достатъчно противоположни връзки, силно влияещи върху самите гласове. Ако функционалната общност, изградена от равнозначни по изразителност и равноправни в техническо отношение гласове, е основната характеристика на полифонията, то функционалната диференциация, изразяваща се във водещ глас и съпровод, определят същността на хомофонния строеж на многогласната тъкан.

Известно е, че възприемането и изпълнението на музикална творба, независимо от нейния строеж – полифоничен или хомофонен се базира на активността и проявлението на музикалните способности и в частност на усета за многогласие. Тази музикална способност осигурява възможността за диференцирано възприемане на два и повече едновременно звучащи гласове, както и оценяване на изразителното значение на многогласието в музиката. Активността на вътрешнослуховите представи осигурява възможността за реагиране на вертикалния звуков комплекс, изграден от различни хармонични интервали, а музикалната памет съдейства за изработването на умения за по-трайно и по-продължително задържане в съзнанието на изучаваното двугласно последование.

Позовавайки се на определението на Ю. Тюлин „фоническа функция” при възприемане на вертикалното звучене на интервалите, ще отбележим важното педагогическо значение от създаването на фонически усет, който по-късно ще асоциира с представата за функцията на хармоничните интервали и акордите. Синтезирани двете представи са момент на изява на усета за многогласие, при възпроизвеждане на хармоничен и полифоничен двуглас.

Като основна музикална дейност, солфежната дейност осигурява реална музикална среда, в която активно се проявява усетът за многогласие. За да конкретизираме формите на работа, ще предложим упражнения от инструктивния материал по солфеж. Предвид на това,

че категориите музикален слух – хармоничен и полифоничен, имат единна, многогласна основа следва да се разбират като двойка категории във взаимна връзка и зависимост. В този смисъл предлагаме двугласни хармонични модели на:

- ♪ паралелно терцово движение – възходящо и низходящо пр. 1;2
- ♪ противоположно – с постепено движение във висок и нисък глас пр.3;
- ♪ противоположно – с терцов скок във висок глас, пр. 4;
- ♪ противоположно – с терцов скок в нисък глас, пр. 5;
- ♪ право – пр. 6

Много често посочените хармонични модели се срещат и в художествената музикална практика.

Изработването на усет за хармоничните интервали е във връзка с активността на интерваловия усет, а оттам и с усета за многогласие. Мелодикоинтерваловото и хармоникоинтерваловото изграждане на музикалния слух се явява предпоставка за развитието на усета за многогласие. Съзвучията като елемент на многогласа в хармоническите ладови структури притежават и качеството функционалност, което се определя от ладовите степени, образуващи звуковия комплекс. В този смисъл, преди солфежиране, освен интерваловите съотношения между двойката гласове студентите анализират и съответстващите им ладови

степенни, с което затвърдяват връзката звуков комплекс (интервалово съотношение) – ладова степен.

Предвид обстоятелството, че усетът за многогласие осигурява възможността за диференцирано възприемане на два и повече едновременно звучащи гласове, както и оценяване на изразителното значение на многогласието в музиката разработваме произведения от художествената литература отначало с хомофонно-хармоничен строеж.

Allegretto Менует

Ясно изразената мелодическа линия на високия глас и подчертано съпровождащата функция на ниския глас определят хомофонната фактура на посочения пример.

Освен осъзнаване и възпроизвеждане на хармоничен двуглас за активизиране на усета за многогласие в солфежната дейност разработваме полифоничен двуглас от вида:

В методико-практическата работа се стремим към възприемане на многогласни произведения, в които студентите благодарение на хармоничния начин на възприемане

отчитат броя на съпровождащите гласове, което е истинското възприемане на многогласа. В това отношение като най-достъпен до възприемателните и възпроизвеждащите им способности е имитационният двуглас, в който и слухово, и зрительно наблюдават встъплението и развитието на основното мелодическо последование през различните гласове.

Vivo Нар. Песен - обр. Ив. Пеев

По-усложнен полифоничен вид, чрез който активизираме усета за многогласие в солфежната дейност, е простият полифоничен двуглас. Интонационното и метроритмическото развитие на двете мелодически линии изисква висока степен на концентрация и активност на вниманието, за точно проследяване на „задържането” в страничното движение, породено от ритмичния рисунок на двата гласа, което е един от основните моменти на този полифоничен вид.

Подвижно Г. Фр. Хендел - Менует

Без да изчерпваме съдържанието на сложния музикално-теоретичен и музикално-практически проблем „Усет за многогласие”, чрез споделения по-горе опит целим да представим някои от формите на работа за активизиране на усета за многогласие чрез

хармоничен и полифоничен двуглас, прилагани в учебно-практическата работа по солфеж със студенти от специалност ПОМ.

References:

1. Arabov P. (1983): Niakoi metodichni problemi na useta za mnogoglasie (Some methodological problems in the sense of polyphony)
2. Gencheva M. (2016): Roliata na mnogoglasieto za razvitie na muzicalnia sluh (The role of polyphony for the development of musical hearing)

*Assoc. Prof. Margarita Gencheva
Department of Music Aesthetics, Music Education and Performance
At Konstantin Preslavsky – University of Shumen
m.gencheva@shu.bg*